Lieta Nr.C04346009
SKC-313/16

S P R I E D U M S

Rīgā 2016.gada 17.novembrī

Latvijas Republikas Augstākas tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese referente E. Vernuša
tiesnesis V. Jonikāns
tiesnese Ļ. Kušnire
izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 7.novembra spriedumu, AS „Reverta" prasībā pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda piedziņu un /pers. B/ un /pers. C/ pretprasībās par līguma noteikumu grozīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] AS „Reverta" (iepriekšējais nosaukums AS „Parex banka") 2009.gada 21.oktobrī cēlusi prasību pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda piedziņu, kā arī lūgusi noteikt tiesības saņemt likumiskos sešus procentus gadā no parāda summas līdz sprieduma izpildei.

Prasības pieteikumā norādīts, ka /pers. B/ saskaņā ar 2006.gada 25.maija kredīta līgumu Nr.2.2.6.-06/38 (turpmāk kredīta līgums) izsniegts aizdevums
205 000,00 EUR. Atbilstoši 2006.gada 13.septembra kredīta līguma grozījumiem par papildu aizdevuma 36 000,00 EUR piešķiršanu /pers. B/ kopējā izsniegtā aizdevuma summa ir 241 000,00 EUR. Prasījumi, kas izriet no kredīta līguma nodrošināti ar: 1) hipotēku /pers. B/ piederošajam nekustamajam īpašumam /adrese/; 2) visu /pers. B/ piederošo kustamo un nekustamo īpašumu, kas nav ieķīlāts, arestēts un ir brīvs no saistībām pret trešajām personām; 3) /pers. C/ 2006.gada 1.novembra galvojumu Nr.2.2.6.-06/38-GL3.

Aizdevuma atmaksas termiņš saskaņā ar kredīta līgumu noteikts 2009.gada 24.maijā, taču kopš 2009.gada 30.janvāra uzņemtās saistības netika pildītas.

Ņemot vērā minēto, prasībā lūgts piedzīt solidāri no /pers. B/ un /pers. C/ parādu 343 750,18 LVL, kas sastāv no parāda pamatsummas 171 875,09 LVL un nokavējuma procentiem 171 875,09 LVL, tiesāšanās izdevumus un noteikt prasītājas tiesības saņemt likumiskos 6% gadā no kopējā parāda līdz pilnīgai norēķinu dienai vai dienai, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu.

[2] Atbildētāja/pers. B/ iesniegusi pretprasību par līguma noteikumu grozīšanu un attiecīga akta taisīšanu.

Norādīts, ka prasītāja kredīta līguma parakstīšanas brīdī maldinājusi atbildētāju, kas izpaudies tālāk norādītās darbībās.

Atbildētājai saprotamā krievu valodā tika tulkoti un izskaidroti daži kredīta līguma noteikumi, pasakot, ka aizdevuma atmaksas termiņš ir 2031.gada 24.maijs.

Iestājoties finansiālajām grūtībām 2009.gada 3.martā, atbildētāja vērsās pie prasītājas, lūdzot atlikt aizdevuma un procentu par kredīta lietošanu samaksu līdz 2009.gada 1.novembrim, uz ko tika saņemts apstiprinājums mutvārdos, ka atbildētājai tiks piešķirtas kredīta brīvdienas.

Prasītāja 2009.gada 11.marta atbildes vēstulē norādījusi, ka atbildētājas lūguma izskatīšana netika uzsākta, jo ir nepieciešami papildu dokumenti. Atbildētāja vērsusies pie prasītājas un mutvārdos vienojusies par maksājuma atlikšanu bez papildu dokumentu iesniegšanas.

Atbildētāja 2009.gada 21.aprīlī saņēmusi prasītājas vēstuli, kurā norādīts, ka nepieciešams veikt kavētos maksājumus līdz vienošanās par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu parakstīšanas brīdim. Tā kā atbildētājai bija finansiālas grūtības veikt kavēto maksājumu atmaksu, prasītāja nosūtījusi tai brīdinājumu par uzņemto saistību izpildi un pirmstermiņa kredīta līguma laušanu.

Atbildētājas ieskatā, minētās prasītājas darbības tika vērstas uz laika novilcināšanu, lai neparakstītu vienošanos un iestātos līguma nepildīšanas sekas.

Ņemot vērā minēto, atbildētāja lūgusi uzlikt prasītājai par pienākumu noslēgt vienošanos par kredīta līguma noteikumu grozīšanu, proti, izsakot kredīta līguma punktus sekojošā redakcijā: 1) līguma 1.5.2.punktu „ Procentu samaksas datums: katra kalendāra mēneša 10.datums, sākot ar 10 (desmito) kalendāra mēnesi pēc sprieduma civillietā Nr.C04346009 (C-1516-10/17) stāšanās likumīgā spēkā"; 2) līguma 1.5.3.punktu „Kredīta maksājumu samaksas datums –procentu samaksas datumā"; 3) līguma 1.5.4.punktu „ Galīgā norēķinu diena -2031.gada 24.maijs"; 4) līguma 1.5.5.punktu „ nosakot jaunas galīgā norēķina dienas saskaņā ar līguma 1.5.4.punktu". Vienlaikus lūgts izslēgt kredīta līguma 1.10.1.punktu.

[3] Atbildētājs/pers. C/ iesniedzis tiesā pretprasību par līguma noteikumu grozīšanu, lūdzot no 2006.gada 1.novembra galvojuma līguma Nr.2.2.6.-

06/38-GL3 izslēgt 3.punktu.

Norādīts, ka minētās civillietas ietvaros /pers. C/ nevar būt atbildētājs, jo parādsaistības nav uzņēmies, bet ir tikai galvojis par /pers. B/ uzņemto saistību izpildi. Atbildētāja ieskatā, 2006.gada 1.novembra galvojuma līguma Nr.2.2.6.-06/38-GL3 3.punkts par solidāru atbildību ir pretlikumīgs un neatbilstošs Civillikuma 1669. un 1692.pantam.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 9.maija spriedumu celtā prasība apmierināta, bet atbildētāju pretprasības noraidītas.

No atbildētājiem prasītājas labā solidāri piedzīti 345 781,93 LVL, kas sastāv no galvenā parāda 168 673,69 LVL, nesamaksātiem procentiem par neatmaksātās kredīta summas lietošanu 3201,40 LVL, nokavējuma procentiem 171 875,09 LVL un tiesas izdevumiem 2031,75 LVL. Noteiktas prasītājas tiesības saņemt likumiskos 6 % gadā no pamatparāda summas 168 673,69 LVL par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai).

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētāju apelācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2013.gada 7.novembra spriedumu prasību apmierinājusi daļēji, bet pretprasības noraidījusi.

No atbildētājas /pers. B/ prasītājas labā piedzīts parāds 168 673,69 LVL, procenti par kredīta lietošanu par laiku no 2009.gada 30.janvāra līdz 2009.gada 24.maijam 3201,40 LVL, nokavējuma procenti par laiku no 2009.gada 25.maija līdz 2009.gada 20.oktobrim 171 875,09 LVL un tiesas izdevumus 2034,41 LVL.

Noteikts, ka piedziņas neiespējamības gadījumā minētā summa piedzenama no /pers. C/. Prasītājai noteiktas tiesības saņemt likumiskos 6% gadā no parāda pamatsummas par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai).

[5.1] Lietā nav strīda par to, ka prasītāja saskaņā ar kredīta līgumu izsniegusi atbildētājai aizdevumu. Minēto saistību nodrošināšanai /pers. C/ noslēdzis galvojuma līgumu Nr.2.2.6.-06/38-GL3, uzņemoties atbildēt par /pers. B/ saistībām kā pats parādnieks. Galvojuma līgumā iekļauts punkts par to, ka galvinieks uzņemas atbildēt solidāri kopā ar parādnieku un citiem iespējamajiem galviniekiem pret banku par parāda samaksu.

Par piedzenamās parāda summas apmēru un pamatotību lietā nav strīda, jo apelācijas sūdzībā tas nav apstrīdēts.

Tiesa atzinusi, ka, nosakot parāda pamatsummu uz galējo norēķina dienu (2009.gada 24.maiju), kas ir 168 673,69 LVL, un procentus par kredīta izmantošanu par līguma darbības laiku no 2009.gada 30.janvāra līdz 2009.gada 24.maijam, kas ir 3201,40 EUR, aprēķins nav pretrunā ar kredīta līgumu un likumu.

Tiesa konstatējusi, ka nokavējuma procentus par laiku no 2009.gada 24.maija līdz 2009.gada 20.oktobrim prasītāja aprēķinājusi 192 070,42 EUR, taču lūdz piedzīt nokavējuma procentus 171875,09 LVL atbilstoši kredīta līguma 6.4.punktam, kas noteic, ka nokavējuma procentu pieaugums apstājas, sasniedzot kredīta pamatsummas un procentu par kredīta lietošanu kopsummu.

Ņemot vērā minēto, tiesa secinājusi, ka nokavējuma procentus prasītāja aprēķinājusi pamatoti un tas atbilst Civillikuma 1763.panta 1.punktam.

[5.2] Attiecībā uz apelācijas sūdzībā izteiktajiem iebildumiem par solidārās saistības neesamību starp prasītāju un atbildētājiem, tiesa konstatējusi, ka /pers. B/ saistības pamatā ir kredīta līgums un viņa ir parādniece attiecībā pret prasītāju, savukārt /pers. C/ saistības pamatā ir galvojuma līgums. Pie šādiem apstākļiem, tiesa atzinusi, ka minētās saistības un atbildība, kas izriet no tām, nevar tikt nostādītas vienā līmenī, tādējādi, /pers. C/ nav uzskatāms par parādnieku attiecībā pret prasītāju.

Nepastāvot solidāram saistību izpildes pienākumam, tiesa secinājusi, ka parāds, piedzenams no galvenā parādnieka, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no galvinieka.

[5.3] Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertie motīvi attiecībā uz pretprasībām ir pareizi un pietiekami, tādējādi pievienojas tiem, tos neatkārtojot.

[6] Atbildētāja/pers. B/ 2014.gada 3.janvārī iesniegusi tiesā kasācijas sūdzību, pārsūdzot apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par nokavējuma procentu piedziņu par laiku no 2009.gada 25.maija līdz 2009.gada 30.oktobrim.

Atbildētājas ieskatā, tiesa nav ņēmusi vērā Augstākās tiesas judikatūrā paustās atziņas jautājumā par nokavējuma procentu aprēķinu. Atbildētāja atsaucoties uz Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 30.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-644/2013, norādījusi, ka prasītāja vienpusēji atkāpās no kredīta līguma, nosūtot atbildētājai 2009.gada 19.maijā brīdinājumu, tādējādi tiesa nokavējuma procentus par laika posmu no 2009.gada 25.maija līdz 2009.gada 30.oktobrim noteica nepamatoti.

[7] Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes 2015.gada 27.marta lēmumu ierosināta kasācijas tiesvedība sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību daļa par nokavējuma procentu un tiesas izdevumu piedziņu un lieta nodota izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz kasācijas sūdzībā izteiktajiem argumentiem, kā to noteic Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka spriedums daļā, ar kuru piedzīti nokavējuma procenti un tiesas izdevumi, atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai turpmāk minēto argumentu dēļ. Šajā daļā spriedums atceļams arī attiecībā uz /pers. C/, jo viņa kā galvinieka atbildība ir atkarīga no parādnieces parāda apmēra.

[8.1] Lietā nav strīda, ka 2006.gada 25.maijā starp prasītāju un atbildētāju /pers. B/ noslēgts kredīta līgums par aizdevuma izsniegšanu un prasītāja izsniegusi atbildētājai aizdevumu 205 000,00 EUR, kura apmērs saskaņā ar 2006.gada 13.septembra vienošanos Nr.1 pie kredīta līguma palielinājās līdz 241 000,00 EUR.

Kā to konstatējusi apelācijas instances tiesa, kredīta līguma atmaksas termiņš noteikts 2009.gada 24.maijs.

Nav strīda par to, ka atbildētāja kopš 2009.gada 30.janvāra nav pildījusi uzņemtās saistības atbilstoši kredīta līgumam. Pie šādiem apstākļiem prasītāja izmantojusi kredīta līgumā pielīgtās tiesības vienpusēji atkāpties no tā un 2009.gada 19.maijā nosūtījusi atbildētājiem brīdinājumu par uzņemto saistību izpildi un kredīta līguma pirmstermiņa laušanu.

[8.2] Apelācijas instances tiesa apmierināja prasību daļā arī par nokavējuma procentu 171 875,09 Ls piedziņu par laiku no 2009.gada 25.maija līdz 2009.gada 20.oktobrim, norādot, ka kredīta līguma 6.4.punktā puses pielīgušas prasītājas tiesības saņemt nokavējuma procentus, ja atbildētāja līdz galīgā norēķina dienai nav izpildījusi uzņemtās saistības. Tiesa secinājusi, ka tādējādi šajā līguma punktā noteikts nokavējuma procentu aprēķina periods, tas ir, nokavējuma procenti tiek aprēķināti sākot ar nākamo dienu pēc galīgā norēķinu dienas līdz pilnīgai saistību izpildei vai dienai, kad nokavējuma procentu apmērs sasniegs pamatparāda apmēru.

Judikatūrā atzīts, ka ar kreditora atkāpšanos no līguma izbeidzas līguma darbība kopumā, tādējādi nedarbojas vairs līguma noteikumi par pielīgtajiem procentiem. Kreditoram ir tiesības saņemt nedzēsto pamatsummu, kā arī procentus un līgumsodu, kas uzkrājušies līdz līguma izbeigšanas brīdim un no līguma izbeigšanas brīža arī likumiskos procentus saskaņā ar Civillikuma 1753.pantu (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC-644/2013 6.punkts; Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 28.februāra sprieduma SKC-29/2014 6.punktu; Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKC-24/2016 8.punktu; Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 20.jūnija sprieduma lietā Nr.SKC-258/2016 7.3.punktu; Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr.SKC-304/2016 11.2.punktu*).

Ņemot vērā minēto, Civillietu departaments atzīst, ka nav juridiska pamata piemērot kredīta līguma noteikumus pēc tā izbeigšanas un pareizs ir kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments šajā jautājumā.

Savukārt apelācijas instances tiesas secinājums par nokavējuma procentu atbilstību likumam un līgumam neatbilst judikatūrai.

Līdz ar to spriedums šajā daļā ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[9] Atbilstoši Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 91.punktam kasācijas instances tiesa pēc 2015.gada 1.janvāra, atceļot Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas kā apelācijas instances nolēmumu, lietu nodod jaunai izskatīšanai apgabaltiesai kā apelācijas instances tiesai vai pilsētas (rajona) tiesai kā pirmās instances tiesai (474.panta 2.punkts). Lietu šādā gadījumā nodod tiesai saskaņā ar civiltiesisko strīdu piekritības noteikumiem.

Ņemot vērā minēto tiesību normu, Civillietu departaments atzīst, ka lieta nododama jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai kā apelācijas instances tiesai.

[10] Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam — proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta. Valsts nodeva par blakus sūdzību par tiesas lēmumu, pieteikumu par tiesvedības atjaunošanu un lietas jaunu izskatīšanu lietā, kurā taisīts aizmugurisks spriedums, netiek atlīdzināta.

Tā kā no atbildētājas par labu prasītājai piedzītie tiesas izdevumi saistīti ar apmierināto prasījumu apmēru, kas, izskatot lietu no jauna var mainīties, spriedums atceļams arī šajā daļā.

[11] Atceļot spriedumu, /pers. B/ saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu atmaksājama drošības nauda 284,57 EUR apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 7.novembra spriedumu atcelt daļā par nokavējuma procentu un tiesas izdevumu piedziņu no /pers. B/ un piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/ un šajā daļā lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt /pers. B/ drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro*, 57 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese E.Vernuša

Tiesnesis V. Jonikāns

Tiesnese Ļ. Kušnire